

vybudování samostatné katedry demografie a geodemografie na PřF UK. Ta se stala prestižním pracovištěm nejen v národním, nýbrž i v mezinárodním srovnání. Konečně uvedme i aktivity *Demokratického klubu*, který Pavlík založil se svými spolužáky již jako gymnazista po únorových událostech v roce 1948. Navzdory dlouhému totalitnímu období, byly aktivity klubu v roce 1989 rychle obnoveny a stále slouží pro smysluplnou a v Česku potřebnou diskuzní a výchovnou platformu pro poznávání a pochopení demokratického uspořádání společnosti. Funkci předsedy tohoto klubu Zdeněk Pavlík vykonával dlouhodobě.

Milý Zdeňku, děkuji Ti jménem svým i jménem mnoha Tvých spolupracovníků a žáků za vytvořené dílo a životní úsilí, které bude pro nás nadále inspirací pro vědecký výzkum i společenské postoje.

Martin Hampl

Více o životě a vědeckých i dalších aktivitách prof. Ing. Zdeňka Pavlíka, DrSc. je možné se dočíst ve starších číslech časopisu *Informace ČGS* (35, 1, 116–117 a 30, 1, 77–78).

90. životní výročí doktora Břetislava Balatky

S vděčností se chápu této vzácné příležitosti vzpomenout na pana RNDr. Břetislava Balatku, CSc. při jeho krásném životním jubileu. Souhrn jeho rozsáhlé odborné práce i podrobnější životopis byly již předmětem několika článků věnovaných jeho předchozím výročím, na něž si dovoluji pouze odkázat (*odkazy jsou uvedeny pod medailonkem, pozn. red.*). Připomeňme si však některá základní data o něm. Břetislav Balatka se narodil 11. ledna 1931 v Benešově u Semil. V roce 1954 absolvoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy (PřF UK), kde již tématem diplomové práce nastartoval své dlouhodobé a velmi plodné zaměření na problematiku říčních teras a vývoj údolí vodních toků. Schopnost pracovat s rozsáhlým souborem dat a vědecké literatury, tvůrčí způsob jejich zpracování a vypořádání se s náročnými tématy, jakož i teoretické znalosti, cílevědomost a hluboký zájem o geomorfologii jej disponovaly pro celoživotní vědeckou dráhu, kterou po studiu zahájil na geologicko-geografické sekci ČSAV. Tam ho rozhodujícím způsobem ovlivnil jeho školitel prof. Josef Kunský, fyzický geograf a geomorfolog evropského formátu. Mezi pracemi dr. Balatky můžeme nalézt témata nejen geomorfologická, ale i hydrologická, klimatologická, kvartérně geologická i témata spojená s ochranou přírody. Kromě vědecké činnosti byl nesmírně plodný také v popularizační činnosti, dokumentující jeho široký rozhled, jíž byl schopen přiblížit veřejnosti moderní vědecké poznatky poutavým a srozumitelným způsobem.

Po 38 letech působení v geograficky zaměřených výzkumných institucích ČSAV se v roce 1993 stal vedoucím vědeckým pracovníkem katedry fyzické geografie a geoekologie PŘF UK, kde má neotřesitelnou pozici mezi fyzickými geografy. Zde jsem ho také měla možnost poznat. Nejdříve jako studentka v bakalářském studiu na fyzické geografii, kde byl mým oponentem bakalářské práce (1998), a dále i diplomové práce, týkající se fluviální geomorfologie a jejího vztahu k tektonice, tedy tématem, kterým se také on v té době intenzivně zabýval. Přirozeně mezi námi vznikla spolupráce a velmi ráda jsem s ním i v dalších obdobích diskutovala a probírala společná odborná témata a konzultovala své „geomorfologické problémy“. Jeho zkušenostmi nabitý pohled na věc a zapálení pro téma byly pro mě vždy velmi obohacující. Inspirativní a formující, nejen pro mě, byl především jeho přístup, jeho pečlivost, důslednost, houževnatost a schopnost mravenčí práce, neutuchající entusiasmus a snaha přijít na kloub zapeklitým a neobjasněným záhadám přírody ve vývoji údolí vodních toků. Zároveň byl vždy velmi ochotný poradit, vyhledat a půjčit literaturu a diskutovat. Když jsme se vydali do terénu, se spolužákem nás neustále fascinovala jeho vynikající paměť a znalost každého koutu přírody, stejně jako jeho skromnost a ochota s humorem tlačit na jedné z velkých pražských křižovatek spolužákovo porouchané auto. O nějakou desítku let delší dobu měl možnost poznat pana doktora Balatku Luděk Šefrna, který by zde také chtěl připomenout jeho osobnost.

Poprvé jsem se Břetislavem setkal při studiu geografie začátkem sedmdesátých let minulého století. S dr. Sládkem vedl naše terénní cvičení z fyzické geografie, při němž jsme v povodí Prokopského potoka sondovali a popisovali půdy. V té době jsem netušil, že pedologická „sondyrka“ se mi stane osudovým náčiním, které mě bude s nadsázkou živit. Vzpomínám si, že jsme ve studentské rozvernosti vymýšleli způsoby, jak tandem Balatka–Sládek vnitřně rozpoznat a srovnávali jsme je s dalšími dvojicemi například uměleckého světa typu Suchý–Šlitr, Dašek–Stivín atd. Vše však bylo v atmosféře respektu k jejich zkušenostem a způsobu jejich předávání nám adeptům geografie.

Osud nás v devadesátých letech pracovně svedl s Břetislavem Balatkou do jedné kanceláře v detašovaném geografickém pracovišti Na Slupi. Sblížili jsme se díky častým diskuzím o přírodě, historii i politice. Povaha Břetislava je velmi mírná, ale při hájení zásadních věcí je konzistentní. Pro mě je příkladem konzervativce v tom nejpozitivnějším slova smyslu. Patří ke klasikům geografie, kteří po vzoru svých učitelů, jako například prof. Kunskeho a prof. Kettnera, kladli důraz na terénní výzkum s důkladným seznámením se se studovanou lokalitou a na vnímání všech souvislostí složitého geografického prostředí. Přál bych vám možnost nahlédnout do jeho terénního deníku, který si vedl na všech cestách při geomorfologickém mapování, v němž byly pleistocenní terasy našich řek středobodem zájmu. Mezi geografy jsou klasická díla sepsaná (od studijních let) společně s dr. Sládkem (*Říční terasy v českých zemích*, 1962) a s prof. Kalvodou (*Geomorfologické členění reliéfu*

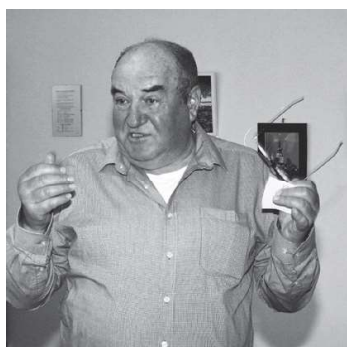
Čech, 2006) patrně nejcitovanější. Téměř neuvěřitelné jsou tisíce nachozených kilometrů a čas strávený v terénu. Vše bez služebního auta. Tento způsob práce mu umožnil úžasný otisk naší krajiny do paměti. Při několika geografických exkurzích pro studenty, kterých jsem se zúčastnil, komentoval bez nahlížení do mapy pohotově různé krajiny s významnými body i s jejich geologickou stavbou a genezí.

Závěrem bychom chtěli Břetislavu Balatkovi srdečně poblahopřát k jeho krásným 90. narozeninám, ale i poděkovat za jeho inspiraci a příklad nanejvýš profesionálního přístupu k vědecké práci a za zásadové životní postoje a zároveň velmi lidský a laskavý přístup ke studentům i kolegům.

Petra Štěpančíková, Luděk Šefrna

Více o životě a vědeckých i dalších aktivitách RNDr. Břetislava Balatky, CSc. je možné se dočíst ve starších číslech časopisů *Informace ČGS* (30, 2, 85–88 a 35, 2, 91–94), *AUC Geographica* (36, 2, 5–18).

Fenomén Hynek

Doc. RNDr. Alois Hynek, CSc. – pedagog, badatel-výzkumník, organizátor, publikačně aktivní, čestný člen ČGS, bývalý funkcionář Hlavního výboru ČGS i redakční rady časopisu *Geografie*, spoluzakladatel české pobočky International Association for Landscape Ecology (IALE) i *Letní geografické školy* v Brně, hluboce a široce vzdělaný odborník s přesahy i do dalších disciplín včetně pedagogiky, velmi aktivní v aplikovaném výzkumu – se v listopadu 2020 dožil 80 let.

Téměř celý život Aloise Hynka je spojen se školstvím, jako učitel působil od roku 1959 a jeho poslední výuka (předmět Urbánní a rurální studia) se konala na Geografickém ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (PřF MU) v jarním semestru 2019.

Na společných 40 let úzké spolupráce s Aloisem Hynkem se nedá zapomenout. Skoro 15 let jsme sdíleli společnou pracovnu a provozovali tandemovou výuku v předmětech *Krajinná ekologie* či *Vedení geografické výuky*. Absolvovali jsme desítky společných služebních cest do terénu či na konference a symposia, v terénu pěšky nachodili stovky kilometrů při studiu přírodní i kulturní krajiny, strávili desítky hodin odbornými diskuzemi či společným výkladem studentům v autobusech, které najezdily tisíce kilometrů při našich každoročních desetidenních terénních exkurzích.